

СПІЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ІНТЕГРАЦІЙНА СКЛАДОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В. ЛУК'ЯНЕЦЬ

*кандидат юридичних наук, доцент,
заступник завідувача кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права
(Університет економіки та права «КРОК»)*

Спільний внутрішній ринок Європейського Союзу (далі — ЄС) — це унікальний міждержавний інтеграційний простір, у межах якого спрощено бар'єрну функцію внутрішніх державних кордонів, не існує національних перепон ринковим зв'язкам, забороняються дискримінаційні обмеження руху товарів, послуг, капіталів і робочої сили (юридичних і фізичних осіб), зменшуються просторові розбіжності факторів і результатів економічної діяльності. Спільний внутрішній ринок створювався та продовжує свій розвиток з метою оздоровлення економік держав-членів та належного забезпечення потреб громадян.

Провідна роль у цьому процесі належить узгодженості дій урядів держав-членів, покликаних гарантувати чесну конкуренцію, зокрема проводячи спільно політику у сфері конкуренції. Складність проведення політики конкуренції полягає, здебільшого, у необхідності постійного балансування провідних інституцій ЄС між питаннями економіки, політики та права. Зважаючи, що Україна, інтегруючись до ЄС, має подолати свій власний шлях змін, реформ та перетворень, украй важливим є дослідження засад політики у сфері конкуренції — ключової спільної політики ЄС.

Дослідженню різноманітних питань, пов'язаних з ЄС та європейською економічною інтеграцією, присвячено низку праць таких провідних вітчизняних юристів-вчених, як: М. Буроменський, М. Гнатовський, О. Мережко, М. Микієвич, В. Муравйов, В. Опришко, Р. Петров, К. Смирнова, Л. Тимченко, В. Трюхан та інші. Результати їхніх досліджень уможливають отримати більш чітке уявлення про особливості світових економічних процесів і місце в них правового регулювання європейської економічної інтеграції та конкурентних відносин зокрема.

© В. Лук'янець, 2012

Однак питання провадження спільної політики ЄС у сфері конкуренції як інтеграційної складової ЄС, висвітлювалось в українській науці частково. Сьогодні одними з небагатьох в Україні спеціальними працями, що досліджують конкурентне право ЄС та висвітлюють питання провадження політики у сфері конкуренції є навчальний посібник кандидата юридичних наук, доцента К. Смирнової «Антимонопольне право Європейського Союзу» за 2011 р. та підручник колективу авторів-викладачів кафедри порівняльного і європейського права, за редакцією доктора юридичних наук, професора В. Муравйова «Право Європейського Союзу» за 2011 р. (окремі глави).

Метою ж цього дослідження є спроба сфокусувати увагу власне на зародженні, розвитку та провадженні спільної політики у сфері конкуренції як інтеграційної складової функціонування ЄС та основи конкурентного права ЄС.

Європейська політика у сфері конкуренції є однією з найрозвиненіших та успішних сфер політики в межах ЄС. Принципами її передбачено ліквідацію викривлень на ринку (як у державному, так і у приватному секторі). Система правил, яка діє в цій сфері політики, є одним із «наймасивніших» та найміцніших наріжних каменів європейського права і законодавства. Надійний фундамент, закладений в європейських засновницьких договорах, та широкі повноваження (незважаючи навіть на реформу 2003 р.) дають змогу Комісії Європейського Союзу (далі — Комісія ЄС) ухвалювати рішення й реалізовувати політику в умовах мінімальних обмежень з боку інших інституцій ЄС. Генеральний директорат з питань конкуренції Комісії ЄС (*Directorate General for Competition*) [8] у свою чергу має широку автономію і, як показує практика, діє у межах доктрини ліберального ринку. Загалом забезпечення політики у сфері конкуренції можливе за допомогою ефективного спільного функціонування інституцій ЄС та їх спеціалізованих органів.

Таким чином, політика у сфері конкуренції є яскравим прикладом розвитку європейської інтеграції, яка повною мірою реалізує переваги наддержавної правової системи.

Не слід, однак, перебільшувати роль Комісії ЄС як ефективного і централізованого регулятивного органу, що керується у своїх діях виключно ліберальними міркуваннями. Європейська політика у сфері конкуренції реалізується в умовах, коли Генеральний директорат із питань конкуренції Комісії ЄС (далі — Генеральний директорат) зазнає тиску (як прямого, так і непрямого) з боку урядів держав-членів, груп лобіювання на користь приватних фірм, а також страждає від суперечностей, що існують всередині самої Комісії ЄС [9]. Незважаючи на всі свої повноваження щодо регулювання поведінки фірм та урядів, Генеральний директорат водночас обмежений ними, що знаходить своє відображення в надзвичайно великій кількості злиттів, актів державної допомоги та спільних заходів, які ним були затверджені. Крім того, хоча політика у сфері конкуренції значною мірою визначається законодавчими й економічними принципами, її ж провадження лишається предметом гострих дискусій [7, 200–203].

Європейська політика у сфері конкуренції — унікальний випадок у політиці ЄС, оскільки вона розвивалася в тісній взаємодії з аналогічними видами політики на рівні окремих країн. У цій політичній сфері більше, ніж в усіх інших

можна вести мову про взаємну підтримку між двома рівнями політики, в тому розумінні, що робота посадовців у Брюсселі (інтеграційний рівень) сприяла підвищенню уваги до проблем антиконкурентної поведінки на рівні окремих країн, а вищі посадовці національного рівня підтримували розвиток європейського виміру своєї роботи. Хибною може бути думка, що до створення Європейського співтовариства з вугілля та сталі (далі — ЄСВС) національне законодавство щодо заохочення конкуренції було відсутнє. У деяких державах-членах (зокрема картельне законодавство Німеччини) існували закони, а економісти, юристи та деякі посадовці визнавали необхідність їх суворого виконання. Однак традиційні пріоритети економічного управління в більшості країн Західної Європи були далекі від принципів антимонопольної політики. До Другої світової війни (і значною мірою після неї) картелі та внутрішньофірмова кооперація були нормою на більшій частині континенту. Хоча вже тоді не бракувало критиків, подібна практика значною мірою вважалася легітимною (оскільки вона нібито сприяла збереженню кількості робочих місць та заохоченню інновацій і запобігала виснажливій або загрозливій конкуренції), обстоювалася представниками більшості галузей і підтримувалася національними урядами.

Традиція заохочення конкуренції в Європі була значно слабшою, ніж у США (де антитрестівські закони були прийняті ще наприкінці XIX ст.) [4; 5], тому американські економісти та юристи, які мали вже майже півстолітній досвід застосування антимонопольного законодавства, були дуже критично налаштовані щодо європейської практики [6]. У межах своєї повоєнної програми модернізації багатосторонніх регіональних та національних норм економічного менеджменту офіційні представники США змусили уряди європейських країн визнати конкуренцію за фундаментальний принцип роботи ринку і зробити політику у сфері конкуренції її гарантом. Для усунення бар'єрів на шляху вільної торгівлі також потрібно було заборонити приватні обмеження. Багатостороння програма дій Міжнародної організації торгівлі, попередника Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (*GATT*), не дала результатів. Трохи більшого успіху було досягнуто на національному та регіональному рівнях, історію розвитку антимонопольної політики в Західній Європі деякі зарубіжні автори розглядають як один із успіхів дипломатії США у справі реструктурування управління економікою в Європі [7, 204–205]. Так, на їхню думку, американські економісти та юристи заохочували розробку національної політики у сфері конкуренції у Великій Британії, Франції та Німеччині, хоча в кожній із цих країн через затятий опір бізнесових кіл їм довелося піти на поступки в окремих деталях. Американці також сприяли налагодженню діалогу в межах Організації європейського економічного співробітництва (далі — ОЄЕС), аби дати керівникам країн змогу обговорити шляхи розвитку своєї національної політики. Однак їхнім найбільшим внеском стало забезпечення гарантій того, що в ЄСВС згодом було закріплено антимонопольні положення. Беручи до уваги події в Європі після Другої світової війни, з цим важко не погодитись.

Однак у процесі розробки антимонопольних правил ЄСВС питання економічного управління та продуктивності праці були вторинними порівняно з проблемою німецького економічного потенціалу. Пропозиції Ж. Моне до плану

Р. Шумана в основному були спрямовані на розв'язання проблеми відновлення Німеччини, а основним критерієм у цьому процесі була можливість вирішення питання з німецькими картелями та монопольними об'єднаннями. Під час переговорів Ж. Моне наполягав на застосуванні в процесі складання антимонопольних положень Паризького договору (1951 р.) американського досвіду заборони картелізованих видів поведінки (незважаючи на те, що інші положення цієї угоди сприяли ефективній підтримці змовницької діяльності) і реалізації дій на наддержавній основі. Хоча ці пропозиції викликали заперечення з боку німецьких та деяких інших національних торговельних асоціацій, пропонувані антимонопольні заходи залишилися у тексті договору в майже незміненому вигляді [2, 151–156].

Положення ЄСВС охоплювали всі основні питання політики у сфері конкуренції і значною мірою відтворювали зміст американських антимонопольних законів. У статтях 65 та 66 Паризького договору було особливо підкреслено заборону створення картелів та монопольних об'єднань (що стало відображенням реалій повоєнного періоду). Хоча застосування цих правил було не таким суворим, як могло б бути, вони стали невід'ємною складовою частиною інфраструктури інтеграції та, очевидно, визначили напрями майбутнього співробітництва. У такий спосіб антимонопольні правила для вугільної та металургійної галузей стали підґрунтям для антимонопольного законодавства Європейського економічного співтовариства (далі — ЄЕС), яке було створено шість років потому. Досвід їхнього застосування та більш позитивний підхід з боку керівництва Німеччини (яке обстоювало і, зрештою, домоглося прийняття свого власного антимонопольного законодавства) дали змогу включити комплекс антимонопольних положень до тексту Римського договору. Хоча положення ЄЕС були не настільки наддержавними за своїм характером, як положення ЄСВС, і мали значно вужчу сферу застосування (злиття у тексті Римського договору в явному вигляді відзначені не були), вони лишалися точно спрямованими на заохочення конкуренції [2, 151–156].

Можна стверджувати, що своєю подальшою долею європейська політика у сфері конкуренції завдячує міцності затверджених правил і готовності Комісії ЄС їх застосовувати. Стаття 3 (b) Договору про функціонування Європейського Союзу [3] визначає мету забезпечення «невикривленої» конкуренції на спільному ринку. Імплементация цієї мети здійснюється через правила конкуренції, які визначені у статтях 85–94 оригінального Римського договору (тепер статті 101–109) і, зокрема, у статтях 85 та 86 (нинішні статті 105 та 106), що стосуються відповідно антимонопольних правил та зловживання домінантним становищем, а також у статтях 90 (нинішня ст. 106), котра стосується державних підприємств, та 92 (нинішня ст. 107), у якій визначено правила надання державної допомоги [3]. Інші положення цієї частини Римського договору визначають принципи імплементации та комплекс перехідних заходів. У цих статтях дано визначення антиконкурентної поведінки та окреслено умови, за яких можливі винятки. Ці статті визначають сферу, в якій можливі переговори між фірмами та урядами, з одного боку, та Комісією ЄС — з іншого, а також містять формулювання принципів інтеграції в процесі ухвалення рішень. Надзвичайна важливість політики

у сфері конкуренції для забезпечення функціонування ЄЕС і велике значення, яке надавали їй архітектори договору, привели до того, що положення цієї політики були глибоко вкорінені в тексті договору і з того часу є рушійними силами всієї політики ЄС. Як наслідок, політиці у сфері конкуренції було забезпечено міцний юридичний фундамент, і ця політика відтоді переплетена з європейським законодавством.

Повноваження щодо виконання згаданих правил Рада передала Комісії ЄС за допомогою низки регламентів (і, що найважливіше, внаслідок імплементації Регламенту 17/1962). З функціональної точки зору основний обсяг повноважень було передано Генеральному директорату та комісару з питань політики у сфері конкуренції. Згідно з Регламентом 17/1962, Комісії ЄС було надано низку повноважень, у тому числі: повноваження щодо процесу попередження; застосування процедури консультацій з державами-членами, а також повноваження щодо проведення слідства та накладання штрафів. Найбільш драматичний характер мають повноваження щодо проведення так званих «ревізій першоджерел» (*dawn raids*). Хоча в дійсності подібні «ревізії» практично ніколи не проводяться, Комісія ЄС користується низкою більш суттєвих повноважень, зокрема правом перевіряти документи й рахунки компаній, заходити в усі приміщення й вимагати пояснень, а також накладати штрафи за порушення антимонопольного законодавства. Цей Регламент був і лишається одним з найдієвіших засобів у арсеналі Комісії ЄС.

У розпорядження Комісії ЄС було надано значну низку суттєвих повноважень. Уряди держав-членів вважали делегування настільки значних повноважень необхідним кроком для того, щоб створене ними ЄЕС користувалося належною повагою та авторитетом (саме цей мотив деякі дослідники вважають однією з головних причин масового делегування повноважень на наддержавний рівень) [1, 105–113].

Повною мірою потенціал зазначеного Регламенту і антимонопольного законодавства загалом, не використовується й досі. Доля європейської політики у сфері конкуренції значною мірою є відображенням європейської інтеграції. Так, зокрема, перші роки після ухвалення Регламенту 17/1962 відзначилися повільною консолідацією ролі Комісії ЄС. Для згаданого періоду, більше ніж для будь-якого іншого, було характерне повільне нагромадження повноважень і обережні спроби реалізації спільної політики в експериментальному режимі. Однак повільні темпи прогресу були спричинені в основному характером самого Регламенту 17/1962. У процесі його впровадження до середини 1960-х років Комісією ЄС було надіслано понад 35 000 попереджень, що змусило її започаткувати так звані «стратегії подолання» (*coping strategies*), які передбачали надання комплексу групових пільг та неформальних процедур. 1960-ті роки були також періодом поступового становлення Суду ЄС, рішення якого справляли значний вплив на політику конкуренції, передусім це стосується рішень прямої дії. Інші аспекти політики у сфері конкуренції в цей період практично не розвивалися.

Протягом 1970-х років проведення політики конкуренції значною мірою стримувалося через небажання урядів держав-членів реалізувати передбачені Римським договором 1957 р. повноваження (стосовно правил надання держав-

ної допомоги) та виконувати нові політичні завдання (щодо контролю злиттів). Значною мірою це небажання стало відображенням загальних економічних проблем у той період в умовах, коли багато хто вважав, що політику у сфері конкуренції слід застосовувати лише в дуже обмежених масштабах, ухвалені правила не варто реалізовувати повною мірою, а створення «кризових картелів» є необхідним заходом у багатьох галузях важкої промисловості, які потерпали від рецесії та міжнародної конкуренції. Незастосування багатьох аспектів політики у сфері конкуренції стало відображенням загального інституційного «склерозу», який уразив ЄЕС в ті часи, хоча в інших аспектах (зокрема, у сфері діяльності Суду ЄС) спостерігалось істотне нагромадження юридичних прецедентів та рішень Комісії ЄС, котрі забезпечували фундамент довіри до політики конкуренції у тих галузях, де вона була спроможна функціонувати.

Повне утвердження політики у сфері конкуренції стало однією з головних ознак відродження ЄЕС у 1980-ті роки. Справді, інтенсифікація європейської політики в 1980-х роках частково була спричинена більш активною антимонопольною позицією Комісії ЄС, підкріпленою рішеннями Суду ЄС. Динамічніша Комісія ЄС приділяла більше уваги економічній політиці, яка цілком узгоджувалася з філософськими основами політики у сфері конкуренції; остання відтепер не суперечила іншим видам політики ЄЕС, а в деяких аспектах навіть випереджала їх. З більш практичного погляду це означало, що, починаючи від 1985 р., комісари з питань політики у сфері конкуренції дотримувалися агресивної стратегії політичного лідерства, спонукаючи своїх офіційних представників до активнішого застосування своїх повноважень. Робота Генерального директорату визначалася та затверджувалася цими комісарами, готовими повною мірою використовувати потенціал європейських договорів та законодавства про надання надзвичайних повноважень і реалізовувати їх скрізь, де буде потрібно.

Історія європейської інтеграції в 1990-х роках великою мірою позначена наслідками доволі амбітної програми дій, у результаті чого політика у сфері конкуренції стала однією з мішеней гострої критики. Ще до того, як реакція громадськості на Маастрихтський договір та Договір про Європейський Союз стала виразною, лунали заклики до стримування або позбавлення повноважень європейські органи з реалізації політики у сфері конкуренції. Однак політика у сфері конкуренції відіграє настільки важливу роль у європейській інтеграції і настільки інтегрована в чинну модель економічного розвитку, що, незважаючи на всю критику, вона залишилася практично без змін [7, 207–208].

Здебільшого такий «консерватизм» свідчить про необхідність нових підходів до регулювання політики у сфері конкуренції, і як приклад розв'язання цієї проблеми стало ухвалення Регламенту Ради ЄС № 1/2003, що став остаточним та найважливішим кроком у процесі модернізації політики конкуренції Євросоюзу. Цей Регламент спричинив радикальні зміни стосовно правозастосування щодо угод та рішень, які обмежують конкуренцію на ринку, та узгодженої практики. Внаслідок скасування принципу, згідно з яким тільки картелі, про які було попередньо повідомлено, могли скористатися індивідуальними виключеннями, заборонні правила, викладені в ст. 101(1) Договору про функціонування Європейського Союзу, стають автоматично такими, що не застосовуються, якщо картель відповідає

матеріальним критеріям, передбаченим ст. 101(3). Тобто це положення більше не є правилом, що надає Комісії ЄС право надавати дозволи на обмеження конкуренції у випадках, коли вони приносять значну економічну користь також і для споживачів, і ця користь переважає ризики та перешкоди для конкуренції. Завдяки Регламентові № 1/2003 правила набувають прямої дії і, отже, можуть розглядатися адміністративними органами та судами загальної юрисдикції держав-членів. Практичні наслідки реформування переконливо свідчать про те, що децентралізація розслідувань, процесуальних дій та прийняття рішень у конкурентних справах, як того й прагнула Комісія ЄС, передбачає радикальні зміни режиму, встановленого вже згаданим нами Регламентом №17/62 та чинного 50 років. На думку Комісії ЄС, ця нова система має ще щонайменше три переваги. Вона, по-перше, виключає ризик створення нової хвилі повідомлень із майбутніх держав — членів ЄС; по-друге — забезпечує відповідність передбаченій ст. 1 Договору про заснування ЄС вимозі, що рішення мають прийматися якомога ближче до громадян, на яких вони поширюються; по-третє — зробить законодавство ЄС більш відомим і знайомим на всій території ЄС, що збільшується [10, 164–169].

Звернімо увагу на інституційний механізм забезпечення провадження політики у сфері конкуренції. У виробленні політики Комісія ЄС відіграє центральну роль, а Генеральний директорат відіграє головну роль у діяльності Комісії ЄС. Власне він уповноважений здійснювати адміністрування політики конкуренції, зокрема розглядати окремі справи, розробляти проекти політичних ініціатив, підтримувати зв'язки з посадовцями в урядах держав-членів та за межами ЄС. Його вважають однією з найбільш узгоджених і дієздатних служб Комісії ЄС. Основна маса роботи пов'язана з конкретними справами: розглядом окремих скарг, складанням попереджень та проведенням досліджень «з власної ініціативи» з усіх аспектів політики у сфері конкуренції. Посадовці керують розглядом згаданих справ і забезпечують зв'язок з посадовцями національного рівня (як на двосторонній основі, так і через дорадчі комітети з питань обмежувальної практики, монопольних об'єднань та державної допомоги), юридичними службами, кабінетом комісара та іншими зацікавленими головними управліннями. Остаточне рішення затверджує Колегія комісарів. Враховуючи великий обсяг справ, якими доводиться займатися Комісії ЄС, було запроваджено схему, яка передбачала розгляд більшості з них без ухвалення формального рішення, використовуючи в такий спосіб наявний значний ступінь свободи.

Однак було б помилкою вважати, що Комісія ЄС у процесі вироблення політики у сфері конкуренції сама собою і є законом. Як і в багатьох інших сферах, їй доводиться працювати в умовах, коли будь-яке рішення може бути оскаржене в Суді ЄС. Суд ЄС ухвалює рішення за скаргами, що надходять від самої Комісії ЄС, урядів держав-членів та фірм, а також за поданнями національних судів. У політичній сфері, де законодавчі повноваження мають вирішальне значення, роль Суду ЄС є особливо важливою для встановлення меж повноважень Комісії ЄС. Проте загалом у рішеннях Суду ЄС спостерігається тенденція до зміцнення ролі Комісії ЄС, помітно, що, як правило, Суд ЄС ухвалює рішення на користь Комісії ЄС, а в деяких важливих випадках (наприклад, у справах «*Continental Can*» 1972 р. та «*Philip Morris*» 1987 р.) рішення Суду ЄС сприяли розширенню повноважень Ко-

місії ЄС. У кількох випадках Суд ЄС обмежував або критикував дії Комісії ЄС в основному на процедурному ґрунті. Починаючи з 1989 р., основну масу справ, пов'язаних із політикою у сфері конкуренції, розглядає додатково створений Суд першої інстанції. Його створення значною мірою пояснюється збільшенням кількості антимонопольних справ. До власне Суду ЄС тепер звертаються лише у випадках, коли Комісія ЄС висловлює незгоду з рішенням Суду першої інстанції.

Таким чином, на думку деяких вчених, «центром тяжіння» у Європейському Союзі є не політичні та представницькі інституції, а бюрократичні та судові [7, 210–211]. На думку аналітиків та прихильників ідеї регулятивних систем, як і слід було сподіватися, роль Європейського парламенту, Ради міністрів та Європейської ради є порівняно обмеженою. Звісно, для встановлення регулятивних повноважень і розширення сфер компетенції потрібно було спершу затвердити в Раді міністрів відповідне законодавство (хоча у випадку розширення сфер компетенції це потрібно було не завжди). Утім, обсяг необхідного законодавства був доволі невеликим порівняно з іншими сферами політики. Тому Рада міністрів та Європейський парламент практично не мали можливості встановити межі й визначити суть політики у сфері конкуренції. Унаслідок цього основний обсяг повсякденної діяльності і навіть стратегічні ініціативи здійснюються у сфері конкуренції без формального звернення до Ради міністрів.

Однак зазначене не повинно свідчити про відсутність тісних контактів з урядами держав-членів, адже національні антимонопольні органи залучалися і після реформи 2003 р. [10, 164–169] залучаються дедалі інтенсивніше, як до розгляду окремих справ, так і до процесів визначення загальної політики.

Отже, незважаючи на те, що зміст політики у сфері конкуренції не поодиноким стає об'єктом серйозної критики, цілком обґрунтовано можна стверджувати, що саме ця політика є яскравим прикладом успішної економічної інтеграції в Європі.

Політика у сфері конкуренції має міцне юридичне підґрунтя, створене на базі положень європейських засновницьких договорів, законодавства про надання надзвичайних повноважень, а також комплексу технічних принципів.

Безумовно, Європейський Союз — це механізм, який функціонує під впливом постійних сучасних викликів у сфері економіки, політики та права. Саме через це європейська політика у сфері конкуренції переходить на новий етап свого розвитку — спільної програми дій між органами влади національного та європейського рівня.

Таким чином, дослідження провадження політики у сфері конкуренції, її основ та особливостей є вкрай необхідним для України на шляху інтеграції до Європейського Союзу.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Муравйов В. І.* Наднаціональні інститути в системі органів Європейського Союзу // Часопис Київського університету права. — 2004. — № 3. — С. 105–113.
2. *Лук'янець В. С.* Особливості правового регулювання конкуренції в державах — членах Європейського Союзу та США // Право України. — 2007. — № 3. — С. 151–156.

3. *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union* [Електронний ресурс] // Сайт «eurlex.europa.eu». — Режим доступу : <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:EN:PDF>
4. *The Sherman Antitrust Act (1890)* [Електронний ресурс] // Сайт «stolaf.edu». — Режим доступу : <http://www.stolaf.edu/people/becker/antitrust/statutes/sherman.html>
5. *The Clayton Antitrust Act (1914)* [Електронний ресурс] // Сайт «stolaf.edu». — Режим доступу : <http://www.stolaf.edu/people/becker/antitrust/statutes/clayton.html>
6. *Mason Edward S. Controlling World Trade: Cartels and Commodity Agreements.* — London : McGraw-Hill, 1946. — 289 p.
7. *Волес В., Волес Г.* Творення політики в Європейському Союзі / пер. з англ. Р. Ткачука. — К. : Основи, 2004. — 871 с.
8. *Competition policy of the European Union* [Електронний ресурс] // Сайт «ec.europa.eu». — Режим доступу : http://ec.europa.eu/dgs/competition/index_en.htm
9. *Korah V. An Introductory Guide to EEC Competition Law and Practice.* — Oxford, 1997. — 980 p.
10. *Лук'янець В. С.* Практичне значення реформи 2003 року для правового регулювання конкуренції на спільному ринку Європейського Союзу // Часопис Київського університету права. — 2006. — № 1. — С. 164–169.

Лук'янець В. С. Спільна політика у сфері конкуренції як інтеграційна складова функціонування Європейського Союзу

Анотація. Стаття присвячена характеристиці та аналізу основних засад спільної політики Європейського Союзу у сфері конкуренції, як інтеграційної складової ЄС, особливостей конкурентного права ЄС та його взаємодії з національними антимонопольними (конкурентними) органами держав-членів. Звертається також увага на необхідність вивчення та дослідження конкурентного права ЄС в Україні.

Ключові слова: політика у сфері конкуренції, європейська економічна інтеграція, конкурентне право ЄС, національні конкурентні (антимонопольні) органи.

Лукьянец В. С. Общая политика в сфере конкуренции как интеграционная составляющая функционирования Европейского Союза

Аннотация. Статья посвящена характеристике и анализу основных принципов общей политики Европейского Союза в сфере конкуренции, как интеграционной составляющей ЕС, особенностей права Европейского Союза, а также его взаимодействия с национальными антимонопольными (конкурентными) органами государств-членов. Обращается также внимание на необходимость изучения и исследования конкурентного права ЕС в Украине.

Ключевые слова: политика в сфере конкуренции, европейская экономическая интеграция, конкурентное право ЕС, национальные конкурентные (антимонопольные) органы.

Lukyanets V. Common Competition Policy as Integration Component of the European Union Functioning

Annotation. The article is devoted to general research of competition policy of the EU. Main attention is focused on the interaction with the national competition (antimonopoly) authorities of the Member States. Also the need to study and research of EU competition law in Ukraine was approved.

Key words: competition policy in the European Union, European economic integration, competition law of the EU, competition (antitrust) authorities.